

Stop afbraak universiteit

Wetenschappelijk onderzoek zou een plicht moeten zijn voor een rijk en beschaafd land. Voor de Nederlandse overheid, die permanent bezuinigt op de universiteit, is het blijkbaar een overbodige luxe, constateren **Henk van Houtum e.a.**

De Nederlandse universiteiten presteren nog steeds goed. Ze doorkomen glanzend een vergelijking met buitenlandse universiteiten. Nederland scoort hoog op de ranglijsten van het aantal publicaties per onderzoeker. En die publicaties worden veel gelezen en geciteerd: wat betreft het citatiequotum staat Nederland wereldwijd op de derde positie. Dit is allemaal te vinden in het onlangs gepubliceerde rapport van het Innovatieplatform.

Belangrijker nog dan deze ranglijsten is dat dit rapport ook duidelijk maakt dat het succes van de universiteit wordt behaald ondanks, en niet dankzij de overheid. De overheidsuitgaven voor wetenschappelijk onderzoek stegen van 2000 tot 2007 met minder dan het inflatiecijfer; Nederland is daarmee het enige land in de EU dat geen enkele groei in onderzoek- en ontwikkelingsuitgaven laat zien. Bovendien vertrekken er al jaren meer wetenschappers uit Nederland dan er binnenkomen.

Ondanks de goede prestaties worden de universiteiten steeds meer een gebouw waarvan de ondergrond wordt weggegraven. Het verval door de jarenlange onderfinanciering is alom merkbaar. De bezuinigingen hebben geleid tot een sterke inkrimping van personeel en onderzoekstijd. De gemiddelde onderzoeker heeft een loden onderwijslast. Formeel moet hij een deel van zijn werktijd aan onderwijs besteden, maar in de praktijk gaat onderwijs voor en moet hij maar zien hoe hij zijn onderzoek inplant. Verder is de financiering van zijn positie of van nieuwe onderzoekers sterk afhankelijk gemaakt van het onderwijs.

Daarom hebben universiteiten graag populaire en dus gemakkelijke opleidingen met een grote studenteninstroom in huis: hoe meer studenten, hoe meer geld de

Masterstudenten geneeskunde van het VU medisch centrum in Amsterdam, 2008. Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

universiteit krijgt. Dat betekent dat onderzoek en onderwijs bij een toenemend aantal studies bepaald wordt door de modes van vwo-scholieren. Symptomatisch hiervoor is het idee dat studenten die geïnteresseerd zijn in de cultuur van China of de geschiedenis van het Midden-Oosten niet lastig gevallen moeten worden met het leren van Chinees of Arabisch. Hoeveel kans op werk maakt zo'n student die juist de talen niet kent?

Door het opdrogen van de overheidsfinanciering moet een universitaire onderzoeker voor de financiering van zijn onderzoek steeds meer zelf op zoek naar geldschietters, zoals NWO of de EU. Onderzoeksfinanciering is daardoor een competitieve markt geworden. Blijkbaar denkt de overheid dat een ratrace tussen onderzoekers de gewenste kennisgroei oplevert. Buiten de wetenschap wordt de effectiviteit van dit kapitalistische wedrenmodel inmiddels alom betwist, maar niet door de overheid als het om weten-

schap gaat. Hier heerst de commerciële variant op het darwinisme nog steeds.

De taal is veelzeggend. Op de universiteit heet een wetenschappelijk artikel een *product of output*, dat in aantallen per jaar wordt geturfd, en waarvan de kwaliteit een impactscore is geworden waarop je wordt 'afgerekend'. Dit managementdenken uit zich ook in de

Het beleid bevordert populaire, gemakkelijke opleidingen

sterke toename van tijdrovende controles door de overheid, zoals visitaties en accreditaties. Blijkbaar wordt de universitaire kwaliteit gewantwoord. Een duidelijk, consistent en stimulerend onderwijs- en onderzoeksbeleid is iets anders dan controleren, tellen en scoren. Het is een misvatting dat competitie gelijk staat aan kwali-

teitstoename en variëteitsgroei. Voor hoog ingeschatte wetenschap moet je investeren. Dat leren de internationale vergelijkingen.

Het voortdurend wegnemen van bouwstenen van het universitaire huis is fnuikend voor de stabiliteit ervan. Het aantal arbeidsplaatsen voor wetenschappers in vaste dienst bij de universiteiten bedroeg in 2000 9.934; in 2007 waren dat er nog maar 7.543, een afname met 25 procent. Zelfs succesvolle onderzoekinstellingen worden opgedoekt, zoals de secties dierecologie en theoretische biologie aan de Leidse universiteit. Biologie in Utrecht gaat terug naar de helft van de grootte in 2004, ook al is het een van de beste biologiedepartementen in Europa. De algemene daling van het aantal arbeidsplaatsen valt niet te compenseren met wetenschappelijk personeel in tijdelijke dienst: ze ondermijnt de fundamenten van de wetenschap.

In 2006 adviseerde de commissie-dynamisering om structureel

één miljard euro meer in onderzoek te investeren om het internationale niveau te kunnen behouden. Dat lijkt een zachte dood gestorven. Het nu gepubliceerde rapport van het Innovatieplatform maakt de urgentie van investeringen opnieuw duidelijk. De vraag is of nu wel gevolg gegeven wordt aan de noodkreet om een financieel fundament voor onderzoek.

Veel wetenschappers zijn zwartgallig over het overheidsbeleid. Zonder investeringen blijven de mooie woorden over onze kennis-economie holle frasen. Wetenschappelijk onderzoek zou een plicht moeten zijn voor een rijk en beschaafd land. Voor de Nederlandse overheid is het blijkbaar een overbodige luxe.

Henk van Houtum is universitair hoofddocent aan de Radboud Universiteit Nijmegen. **Gerdien de Jong** was tot begin 2008 universitair hoofddocent aan de Universiteit Utrecht. **Jan Schmidt** is universitair docent aan de Universiteit Leiden.